

ŞEREFLİ KOÇHİSAR'DA ALÂÜD-DİN CAMİİ

Yüksek Mimar
ALİ SAİM ÜLGİN

Ankara'nın ilçelerinden biri olan Şerefli Koçhisar'da, Tuz Gölüne bakan yamaçların bir noktasında ve kasabanın üstünde Sarıkaya mahallesinde bulunan tek kubbeli ve üstü kurşun örtülü mâbede Alâü'd-dîni Camii derler. (*) Cümle kapısı üstünde taşla yazılmış iki satırlık kitabede :

سزادر دیدار مفتی من اسم الله اولاً تاریخ
هزاران حمد ایدوب بولدوم دیدم تاریخ اوادی غفور

Beyti san'at eseri olmayan sülüs hattıyla yazılmıştır. Ebced hesabıyla 1869 M. (H. 1286) tarihini gösteren bu kitabenin camiin geçirdiği önemli bir tamire ait olması da mümkündür. Binanın mimarî elemanları ampir üslûbun kokusunu taşımakta ise de plân ve kitle teşekkülü bakımından o tarihte Anadoluda tatbik olunan tereddî etmiş yapı sistemiyle kıyaslanamayacak mükemmeliyete (mahallî ve prîmitif karakterine rağmen) sahiptir. Bu da bize, Barok üslûbun eski geleneklere karışarak, basit malzeme ve işçiliğe rağmen zevk sahibi ve millî san'at şuuru bulunan iyi bir usta elinde ne şekilde bir eser doğabildiğini göstermesi bakımından önemli görünüyor.

Çünkü san'at ve estetik bilgilerimizin genişlediği, her türlü yayınlarla Türk kültür ve medeniyetine ait eserlerin tanındığı bir devirde halk eliyle yeniden yapılan ve hattâ projelerinin altında meslek adamlarının imzası bulunan yeni mâbetlerin (estetik bakımdan vaz geçsek bile) plân ve hacim ölçüleri, hattâ bir İslâm mâbedinin (zaruretlerin tesiriyle alması lâzım olan) şekli ile dahi ilgisi bulunmayışı muvacehesinde Orta

Anadolunun bu basit mâbet yapısını tanıtmayı lüzumlu bulduk.

Cami meyilli bir arazinin küçük tesviyesinden zuhur eden dar bir düzlük üzerine inşa edilmiştir. Bu sebeple batı yüzü ovaya ve göle nazırdır. Üç kubbeli ve klâsik Türk kemerli olan son cemaat mahallinin cami duvarında yine kemerli bir pano teşkil eden cümle kapısı çerçevesi ortada ve yanlarında da iki pencere bulunmaktadır. Minare batı yönünde ve köşededir. Minare kaidesinin cami duvarından taşkın oluşu sebebiyle son cemaat kemer açıklıklarının birbirinden farklı inşası, avluya giriş kapısının tertibi sayesinde ve minarenin cami kitlesiyle birlikte yarattığı perspektif tesiri dolayısıyla ilk bakışta yadırganmaz.

Cümle kapısından girince kubbe merkezini kapatacak hiç bir hail bulunmadığından iç hacim en geniş bir vusatta görünür. Camiin kare plânını örten kubbe ise sekizgen bir kasnağa oturtulmuştur. Sekizgen kasnağı tutan kemerlerin duvarlardaki plastrlar sayesinde inşâî karakterleri belirtilmiş olup köşelerdeki boşluklar dört dairevî trompla kapatılmıştır.

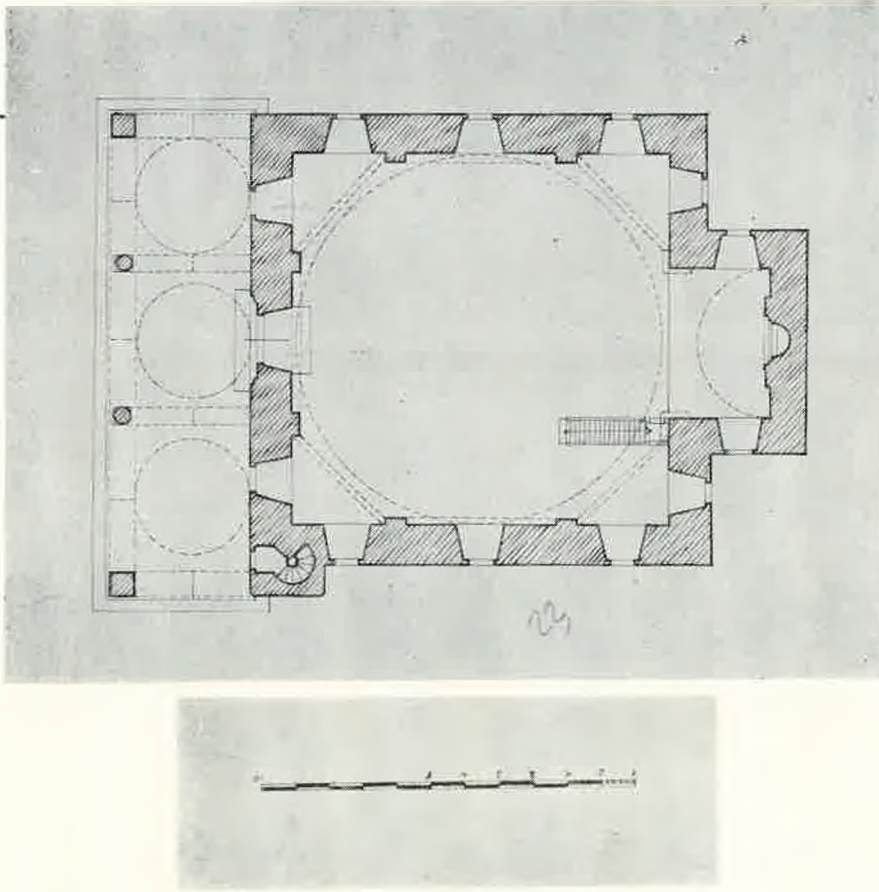
Mihrabın bulunduğu mahal üstü dairevî tonozla örtülü ve cami cephesinde bir çıkıntı yapacak şekilde inşa olunmuştur. Fakat dış tesiri bozmıyacak ölçüde bir yükseklik gösterir.

Dört duvarda ikişerden 8 ve kubbe kasnağında üç ışık penceresi bulunan cami içinin aydınlığı normaldir. Taş minberi ile mihrabı sade görünüşlüdür.

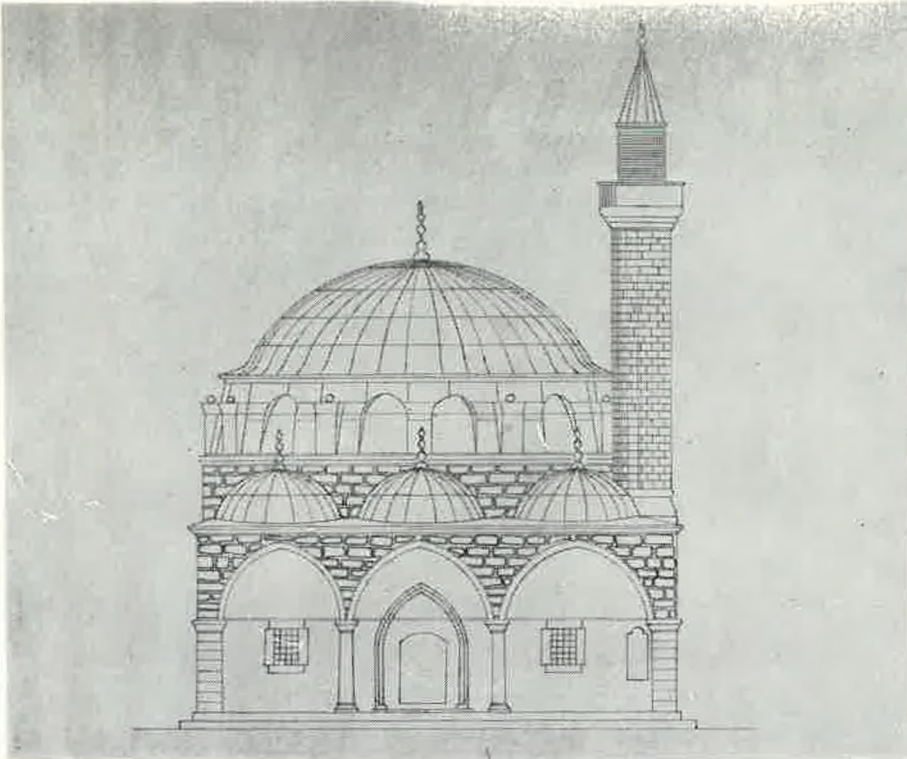
Cami toplama taşlardan kaba yonu tesiri yaratacak tarzda bir duvar örgüsüne sahiptir. Silmeleri, pencere söveleri gayri muntazam ölçüde; fakat kesme taşındandır.

Kubbe kütleyle hâkim ve kasnağıyla beraber geniş tesirli olup camiin genel heyetine piramidal bir şekil kazandırmıştır.

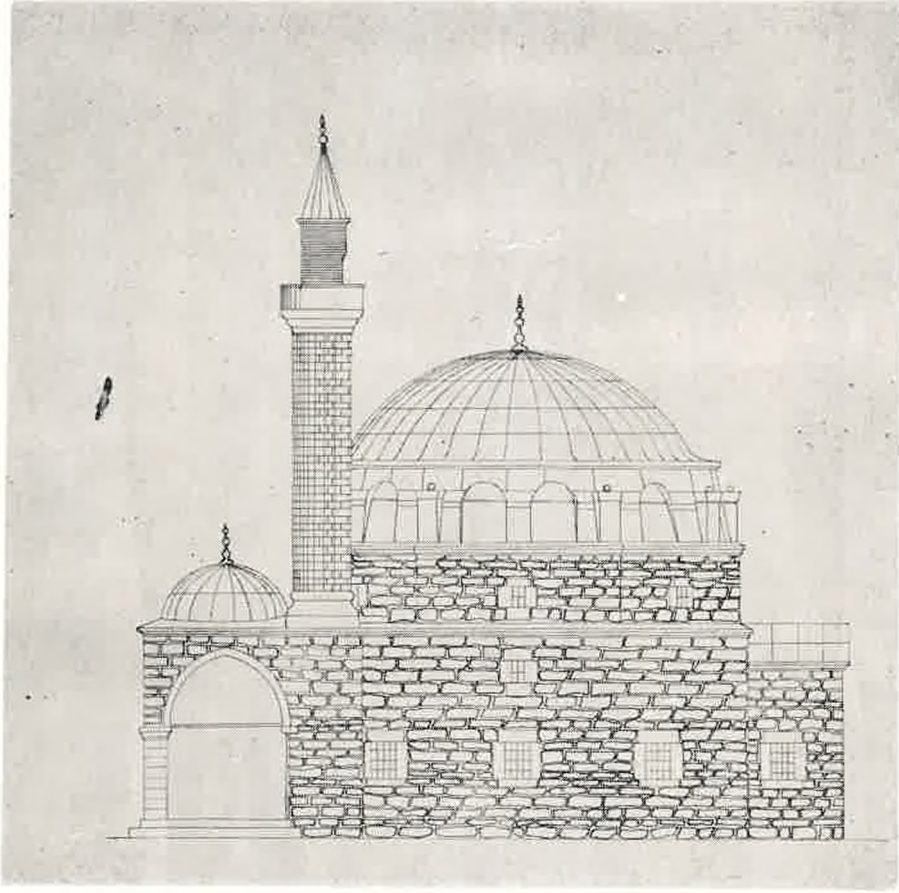
(*) Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde Vakfiyesi bulunamamıştır. Vakıf defterinde imam, hatiplik ve ferraşlığı kayıtlıdır. Bu eser 13 Recep 1304 H. de mazbutaya ilhak olunmuştur.



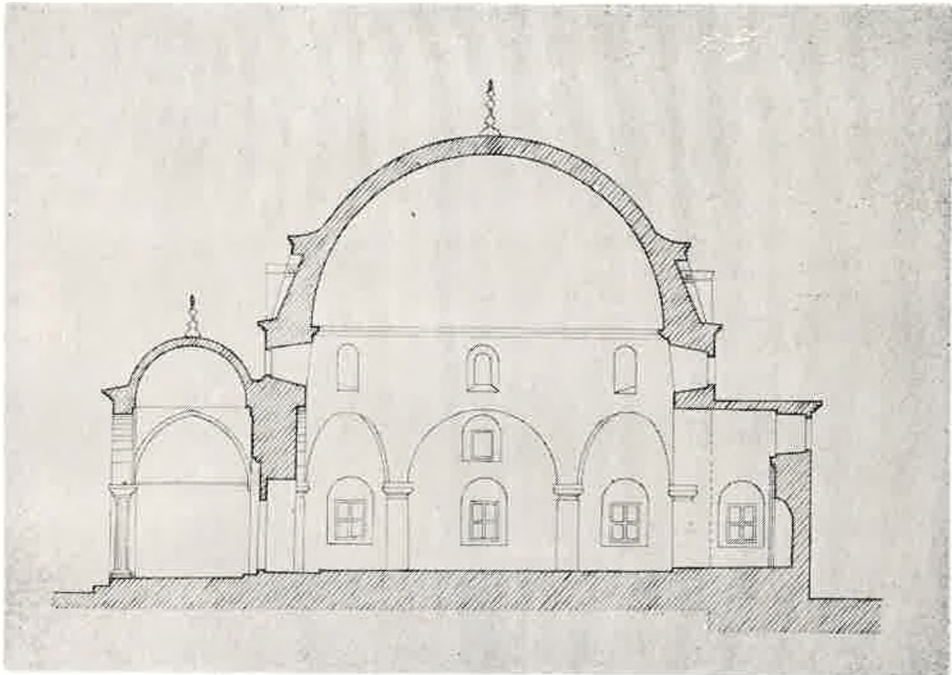
Resim : 1 — Şerefli Koçhisar Alâüddin camii plânı.



Resim : 2 — Camiin ön cephesi.



Resim : 3 — Camiin sağ yan cephesi.



Resim : 4 — Camiin uzunlamasına kesiti.